

Sosnowiec, dnia 6 października 2015 r.

**Synteza recenzji opracowanych przez Ekspertów
dokonujących oceny JST w V edycji Ogólnopolskiego
Programu Certyfikacji Gmin, Powiatów i Samorządnych
Województw „Samorządowy Lider Edukacji” (2015)**

Gmina Wieliczka

Gmina Wieliczka to miasto w powiecie wielickim, w województwie małopolskim, siedziba władz gminy miejsko-wiejskiej Wieliczka. Certyfikowana jednostka znana jest na całym świecie z unikatowej kopalni soli, która w 1978 roku wpisana została przez UNESCO na pierwszą Listę światowego dziedzictwa. Obecnie Wieliczkę zamieszkuje ok. 53,5 tys. mieszkańców. Gmina Wieliczka reprezentuje kategorię certyfikacyjną „gmina do 100 tys. mieszkańców”. JST jest organem prowadzącym dla 32 placówek oświatowych. W ramach Programu „Samorządowy Lider Edukacji” Wieliczka uzyskuje certyfikat po raz trzeci.

Zgodnie z par. 18 Regulaminu Ogólnopolskiego Programu Certyfikacyjnego dla Gmin, Powiatów i Samorządnych Województw „Samorządowy Lider Edukacji” oceny Gminy Wieliczka dokonano na podstawie: 1) analizy danych zawartych w ankiecie certyfikacyjnej wypełnionej przez JST; 2) analizy dokumentów strategicznych JST; 3) analizy aktów prawa miejscowego oraz aktów prawa wewnętrznego, w tym statutów i regulaminów jednostek organizacyjnych realizujących zadania oświatowe; 4) analizy sprawozdań z realizacji zadań oświatowych; 5) analizy informacji pozyskanych w toku certyfikacji z instytucji nadzoru i kontroli; 6) analizy danych statystycznych odnoszących się m.in. do sytuacji demograficznej JST oraz jakości kształcenia w szkołach i placówkach, dla których Gmina jest organem prowadzącym; 7) analizy informacji pozyskanych od środowisk lokalnych, w tym interesariuszy zewnętrznych szkół i placówek oświatowych; 8) analizy innych informacji publicznych na temat działań Gminy w sferze oświatowej. Oceny Gminy dokonało niezależnie od siebie 2 recenzentów – członków Komisji Certyfikacyjnej.

W opinii Komisji Gmina Wieliczka konsekwentnie rozwija swoje zasoby edukacyjne i realizuje – w sposób spójny, przemyślany, holistyczny i metodyczny – politykę ukierunkowaną z jednej strony na stałe podnoszenie jakości kształcenia w jednostkach podległych, a z drugiej – kreowanie modelu kształcenia ściśle odpowiadającego potrzebom interesariuszy lokalnych i regionalnych, w tym rynku pracy. Wdrażany w JST model polityki edukacyjnej i zarządzania oświatą cechuje wysoki poziom efektywności, kompetencji, sprawności, skuteczności, rzetelności i zaangażowania w podejściu do implementowanych rozwiązań, co gwarantuje wysoką jakość usług publicznych w tej dziedzinie. Gmina prowadzi konsekwentną politykę edukacyjną, która ukierunkowana jest w pierwszej kolejności na

zapewnienie szkołom możliwie kompleksowej bazy materialnej (na wysokim, europejskim poziomie) oraz tworzenie warunków do zdobywania przez uczniów wiedzy, umiejętności i kompetencji wiedzowo-społecznych m.in. poprzez odpowiednie działania z obszaru oświatowego HR dedykowane nauczycielom i menedżerom szkół. Gmina od wielu lat systematycznie i na znacznym poziomie zaangażowania realizuje zadania oświatowe zgodnie z kierunkami wyznaczanymi w strategiach lokalnych, osiągając w tym zakresie znaczące sukcesy. Model zarządzania lokalną przestrzenią edukacyjną spełnia – jak już wspomniano - kryteria racjonalności, efektywności i rzetelności, miasto potrafi poprawnie zdefiniować strategiczne, taktyczne i operacyjne cele rozwoju oświaty, formułując je w oparciu o szerokie konsultacje z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi. Zwraca uwagę na konsekwencja w realizacji przyjętych zamierzeń oraz długookresowość, systemowość i holistyczny charakter zadekretowanych rozwiązań, co pozwala realizować cele zarządzania w oświacie w sposób skorelowany, w zgodzie z przyjętą misją. Gminę Wieliczka cechuje także skuteczność w komunikacji z otoczeniem społecznym, mającym pośredni i bezpośredni wpływ na efektywne kształtowanie i implementowane polityki edukacyjnej, co sprzyja uspołecznieniu procesów decyzyjnych w dziedzinie oświaty, ale także wykorzystywaniu zasobów edukacyjnych Gminy jako elementu marketingu partnerskiego na rynku terytorialnym. Władze JST traktują usługi społeczne (oświatę i wychowanie, kulturę) perspektywicznie, wiążąc z nimi duże nadzieje na progres jednostki, wplatając je w misję rozwoju Gminy oraz zapewniając im należytą uwagę pod względem administracyjnym, organizacyjnym oraz - co warte podkreślenia - budżetowym - w perspektywie długookresowej. O znaczeniu polityki oświatowej w całokształcie zarządzania publicznego Gminą świadczą m.in. zapisy Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Wieliczka na lata 2015-

2022, przyjętej Uchwałą Nr VIII/70/2015 Rady Miejskiej w Wieliczce z dnia 25 czerwca 2015 roku. Dokument w części drugiej (diagnostycznej) omawia stan gminnej oświaty (punkt 7). Wskazuje w nim m.in. na: a) niską wartość współczynnika skolaryzacji netto dla szkół gimnazjalnych, która najprawdopodobniej jest wynikiem kontynuacji nauki w gimnazjach położonych w granicach innych gmin (np. Kraków, Niepołomice) po zakończeniu edukacji na szczeblu podstawowym, b) wyraźną poprawę dostępności do usług wychowania przedszkolnego, również niepublicznego; c) wzrost liczby uczniów i nauczycieli w szkołach podstawowych; d) stały wzrost wydatków na oświatę o 73 proc., z poziomu 37,8 mln zł w 2007 roku do 65,2 mln zł w 2013 roku. Autorzy Strategii w głównej aspiracji rozwoju Gminy Wieliczka deklarują, iż „Wieliczka to dobra, wygodna do zamieszkania Gmina - można tu rozwijać swoje pasje, uczyć się przez całe życie, realizować osobiste aspiracje a także korzystać z edukacji na wysokim poziomie. W ramach domeny nr 2 (Gmina rozwijająca swój kapitał społeczny) JST wskazuje na konieczność „tworzenia funkcjonalnego systemu świadczenia wysokiej jakości usług edukacyjnych”. Co warte podkreślenia, w dokumencie została opracowana analiza SWOT właśnie dla przedmiotowej domeny, co sprawia, że analiza mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń oświatowych zostały określone bardzo precyzyjnie, wychodząc naprzeciw planowanym celom strategicznym i zadaniom operacyjnym/bieżącym. Znalazły się wśród nich „tworzenie funkcjonalnego systemu świadczenia wysokiej jakości usług edukacyjnych w Gminie Wieliczka” (cel nr 1), ale także „minimalizowanie społecznych kontrastów związanych z zagrożeniem wykluczeniem społecznym” (cel nr 3). Do pierwszego celu zostały opracowane cele operacyjne wraz z konkretnymi zadaniami w obszarze oświaty, m.in.: opracowanie i wdrożenie strategii rozwoju edukacji, utworzenie zespołów szkolno-przedszkolnych, zapewnienie

pełnej dostępności do usług przedszkolnych na terenie Gminy czy realizacja programów edukacyjnych ukierunkowanych na rozwój talentów oraz wyrównywanie szans edukacyjnych wśród uczniów szkół podstawowych i gimnazjów. Nad realizacją Strategii, a w szczególności części dotyczącej edukacji (domena nr 2), czuwa zastępca burmistrza ds. społecznych oraz pełnomocnik burmistrza ds. edukacji. Zdaniem Recenzentów Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Wieliczka na lata 2015-2022 została opracowana zgodnie z najlepszymi regułami metodologicznymi, prezentuje miarodajne wyniki i analizy, jest zrozumiała, z jasnym wskazaniem priorytetów zakładanych do realizacji w perspektywie najbliższych siedmiu lat, a co najważniejsze - cele operacyjne mają szanse na pełną materializację, przy zapewnieniu właściwego nadzoru oraz środków budżetowych. Metodologię budowania strategii oparto na zasadzie dążenia do zachowania spójności terytorialnej, m.in. poprzez ujęcie w szerokim aspekcie wszystkich możliwych uwarunkowań rozwojowych Miasta oraz kreowanie celów strategicznych i instrumentów ich osiągnięcia z uwzględnieniem sieci wzajemnych powiązań różnych aspektów przestrzeni publicznej, determinujących warunki i jakość życia mieszkańców (spójność gospodarcza, transportowa, ekologiczna, rozwojowa, społeczna). Ujęcie problematyki edukacyjnej w ramach tak zaprojektowanej strategii służy nie tylko prawidłowemu zdefiniowaniu jej celów, ale także wyraża dążenie do holistycznego zarządzania gminą, minimalizacji występujących w niej konfliktów przestrzennych oraz równoważenia różnic potencjałów rozwojowych pomiędzy poszczególnymi obszarami Gminy. Dotychczasowa konsekwencja, determinacja, znaczące zaangażowanie i profesjonalizm Gminy Wieliczka w realizacji celów edukacyjnych pozwalają przewidywać, iż wskazane w opracowaniach strategicznych cele JST w obszarze oświatowym zostaną osiągnięte – w

sposób skuteczny i efektywny. Dotyczy to również priorytetów w sferze edukacji zadekretowanych na bieżący rok. Znalazły się wśród nich: a) zwiększenie dostępności do edukacji przedszkolnej poprzez m.in. dostosowanie czasu pracy placówek do potrzeb interesariuszy; b) modernizacja infrastruktury poprzez zakończenie przebudowy i rozbudowy Szkoły Podstawowej w Grajowie czy rozpoczęcie rozbudowy Szkoły Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi nr 4 w Wieliczce; c) poprawa jakości nauczania w ramach stałego podnoszenia kwalifikacji zawodowych nauczycieli i kadry kierowniczej; d) podnoszenie efektywności zarządzania lokalnym systemem oświaty – elektroniczna rekrutacja do przedszkoli; e) utworzenie Szkoły Muzycznej II stopnia w Wieliczce, które jest odpowiedzią na potrzeby społeczne mieszkańców Wieliczki i gmin ościennych oraz efektem wysokich wyników kształcenia uczniów istniejącej Szkoły Muzycznej I stopnia. Co istotne, przy ustalaniu priorytetów krótko, średnio i długofalowych w obszarze edukacji, Gmina Wieliczka bierze pod uwagę oczekiwania mieszkańców, które diagnozuje m.in. w toku procesu rekrutacji do szkół i przedszkoli oraz poprzez stronę internetową certyfikowanego podmiotu (system badań społecznych z wykorzystaniem instrumentów ICT).

Gmina Wieliczka posiada racjonalną i dostosowaną do lokalnych potrzeb sieć szkół, które - wraz z placówkami kultury oraz licznymi organizacjami pozarządowymi (korzystającymi z samorządowych środków publicznych) - zapewniają społeczności lokalnej dostęp do atrakcyjnej, zdywersyfikowanej i wartościowej merytorycznie oferty dydaktycznej, z roku na rok uzupełnianej i dostosowywanej do wyzwań współczesności. W przypadku Gminy Wieliczka nie można mówić o standardowej ofercie edukacyjnej. Wykracza ona zdecydowanie poza programowe minimum, pozwalając dzieciom i młodzieży od najmłodszych lat angażować się w zajęcia dodatkowo rozbudzające ich

ciekawość świata i ukierunkowujące ich dalszą ścieżkę kształcenia. Certyfikowana jednostka m.in. uruchomiła znakomity program pn. „Ucz się od Mistrzów”, adresowany do gimnazjalistów. W ramach spotkań odbywających się co dwa tygodnie w Centrum Edukacyjno-Rekreacyjnym Solne Miasto, uczniowie mają możliwość poznania świata nauki z wykładami Uniwersytetu Jagiellońskiego. Innym przykładem na poszerzenie oferty edukacyjnej jest Wielicki Uniwersytet Dziecięcy. Obecnie 250 słuchaczy (przedszkolaków oraz uczniów klas I-VI) w formie zabawy rozwija swoją wiedzę z zakresu nauk ścisłych, przyrodniczych czy humanistycznych. Nad WUD honorowy patronat objął Rektor Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie. Gmina oferuje szeroką gamę zajęć dodatkowych, pozalekcyjnych służących m.in. niwelowaniu zagrożeń związanych z cyberwykluczeniem, kształtowaniu podstaw społeczeństwa obywatelskiego i informacyjnego, kreowaniu podstaw gospodarki opartej na wiedzy, upowszechnianiu wśród młodzieży postaw innowacyjnych, rozwijaniu kształcenia zawodowego i edukacji praktycznej uczniów. W warstwie treściowej i teleologicznej oferta samorządu jest zgodna z priorytetami wyrażonymi w strategii rozwoju Gminy, a także innych dokumentach strategicznych szczebla regionalnego, krajowego i transnarodowego. Uczniowie i nauczyciele wielickich placówek oświatowych aktywnie uczestniczą w wymianie międzynarodowej, co pozwala im na nawiązywanie kontaktów z rówieśnikami z innych krajów oraz pozwala na poszerzenie horyzontów intelektualnych. Gmina Wieliczka wraz z miastami partnerskimi Bergkamen (Niemcy) oraz Saint-Andre-Lez-Lille (Francja) dokonuje wymiany uczniów w ramach bardzo cennych kulturalno-edukacyjnych przedsięwzięć. Znakomitą platformą wzmacniania więzi międzyludzkich będą zbliżające się Światowe Dni Młodzieży 2016, które odbędą się na terenie Gminy Wieliczka, w miejscowości Brzegi. Wszystkie szkoły są zaangażowane logistycznie i

przygotowują się organizacyjnie na przyjęcie pielgrzymów z całego świata, co bez wątplenia pozwoli uczniom na poznanie wielu rówieśników i ich kultur.

Innym, niezwykle ważnym aspektem systemowo prowadzonej polityki oświatowej, są działania zmierzające do maksymalnego ograniczenia wykluczenia społecznego. Certyfikowany podmiot skupia się przede wszystkim na efektywnym wyrównywaniu szans edukacyjnych i rozwojowych w ramach gminnych, autorskich przedsięwzięć, m.in. „Programu Wspierania Uzdolnionych Dzieci i Młodzieży Gminy Wieliczka im. Jana Pawła II” oraz wspiera finansowo dzieci z uboższych rodzin, które wykazują ponadprzeciętne zdolności w nauce. Gmina Wieliczka tworzy także grupy psychoedukacyjne, w skład których wchodzi dzieci i młodzież zagrożona wykluczeniem. Podopieczni przez okres 10 miesięcy pracują nad korekcją ryzykownych postaw, wzmacnianiem pozytywnych elementów osobowości, pobudzaniem indywidualnych talentów i pasji. Ważnym elementem w tym obszarze jest także systematyczna likwidacja oświatowych barier architektonicznych, ograniczających normalne funkcjonowanie uczniów niepełnosprawnych.

Recenzenci podkreślają mnogość działań Gminy Wieliczka w obszarze permanentnego podnoszenia jakości kształcenia. Efektem tych działań są dobre i bardzo dobre wyniki egzaminów zewnętrznych. W czterech, z pięciu gimnazjów, tegoroczny wynik egzaminu był równy, lub lepszy, niżli wynik z poprzedniego roku. W przypadku szkół podstawowych, osiem z nich znalazło się w grupie staninu wysokiego (co było wynikiem lepszym niżli w roku poprzednim, gdzie w tej grupie znalazło się sześć wielickich szkół podstawowych). Po ewaluacji prowadzonej w ramach pedagogicznego systemu nadzoru większość placówek otrzymuje oceny spełniania wymagań na poziomie B –

wysokim oraz A-bardzo wysokim. Warto zwrócić uwagę na akces trzech gimnazjów do programu DSD I, który zdecydowanie zwiększa liczbę godzin z języka niemieckiego w planie lekcji (6 godzin tygodniowo). Dwa inne gimnazja oferują kształcenie z języka hiszpańskiego i włoskiego. Jedna z placówek uruchomiła także klasę sportową o profilu piłki nożnej. Niezwykle istotnym elementem wpływającym na jakość przekazywanej wiedzy, umiejętności i kompetencji jest stałe podnoszenie kwalifikacji zawodowych kadry pedagogicznej i dyrektorskiej. Co ważne, Gmina Wieliczka daje niezależność dyrekcji placówek oświatowych (w ramach ustalonych budżetów) w podejmowaniu decyzji o formie i trybie dodatkowych szkoleń, seminariów, warsztatów czy studiów (ponad 77 proc. nauczycieli zatrudnionych w JST to nauczyciele mianowani i dyplomowani). Komisja podkreśla również regularne doposażanie szkół w nowoczesne pomoce dydaktyczne, dzięki uczestnictwu w unijnych projektach, np. „Akademia sukcesu-indywidualizacja nauczania i wychowania klas I-III w Gminie Wieliczka”, „Edukacja naszą szansą” oraz „Klucz do przyszłości”. Dzięki wspomnianym projektom placówki oświatowe wzbogaciły się m.in. o zestawy i tablice multimedialne.

Poziom bezpieczeństwa w wielickich szkołach i przedszkolach, który odgrywa kluczową rolę w harmonijnym procesie kształcenia, jest na bieżąco monitorowany. Oprócz realizacji zaleceń instytucji odpowiedzialnych za nadzór budowlany, Gmina Wieliczka inwestuje w poprawę bezpieczeństwa m.in. poprzez oddanie do użytku nowoczesnego parkingu przy Szkole Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi nr 4 w Wieliczce oraz zakup busa przystosowanego do przewozu uczniów niepełnosprawnych. Pierwszoklasiści z początkiem kształcenia otrzymują od JST kamizelki odblaskowe. W sferze działań prewencyjno-profilaktycznych uczniowie biorą udział w szerokim wachlarzu szkoleń, dyskusji, pogadanek na temat szeroko rozumianego bezpieczeństwa z

przedstawicielami służb mundurowych (policji, straży pożarnej czy straży miejskiej).

Gmina Wieliczka priorytetowo i podmiotowo traktując współpracę z przedstawicielami organizacji pozarządowych, dostrzegając w nich partnerów pomocnych w realizacji zadań samorządowych na rzecz mieszkańców. Ścisła współpraca dotyczy przede wszystkim dwóch podmiotów: Związku Harcerstwa Polskiego oraz Stowarzyszenia na Rzecz Ekol-Rozwoju Wsi Podstolice. Harcerze, wraz z władzami Wieliczki, we wrześniu 2015 roku gościli ok. 2 tys. harcerzy z Małopolski w ramach zlotu harcerskiego odbywającego się w Centrum Edukacyjno-Rekreacyjnym Solne Miasto i Małopolskiej Arenie Lekkoatletycznej. Stowarzyszenie natomiast jest organem prowadzącym dla Niepublicznego Gimnazjum w Podstolicach, które otrzymuje dotację podmiotową z Gminy Wieliczka oraz korzysta z preferencyjnych warunków najmu pomieszczeń.

Gmina Wieliczka stale podejmuje wysiłki na rzecz unowocześniania bazy materialnej szkół i placówek oświatowych oraz dostosowywania ich do potrzeb uczniów niepełnosprawnych. Obok dużych inwestycji edukacyjnych, wysoko ocenionych w poprzednich edycjach Programu „Samorządowy Lider Edukacji”, w okresie objętym recertyfikacją JST zrealizowała kolejne projekty - ważne i potrzebne z punktu widzenia oczekiwań lokalnej społeczności oraz efektywności realizacji zadań oświatowych. W 2015 roku zostanie oddana do użytku Szkoła Podstawowa w Grajowie (wartość inwestycji wyniosła 1,1 mln zł), Przedszkole Samorządowe w Mietniowie (o wartości 1,8 mln zł), nowe sale gimnastyczne przy Szkole Podstawowej w Golkowicach (za kwotę 1,3 mln zł) oraz Szkole Podstawowej w Raciborsku (za kwotę prawie 1,3 mln zł). Rozpoczęła się także rozbudowa Szkoły Podstawowej z Oddziałami

Integracyjnymi nr 4 w Wieliczce (o wartości 3,6 mln zł). Przeprowadzono również duże remonty węzłów sanitarnych, oczyszczalni ścieków, ogrodzeń w Szkołach Podstawowych w Byszycach, Gorzkowie, Mietniowie i Podstolicach oraz remont małej sali gimnastycznej w wielickim Gimnazjum.

Wielkie placówki oświatowe oraz ich uczniowie odnoszą wiele sukcesów w ramach konkursów przedmiotowych czy zawodów sportowych, co potwierdza skuteczność i efektywność procesu kształcenia. Wśród laurów można wskazać m.in. I miejsca dla Gimnazjum w Koźmicach Wielkich w konkursie języka niemieckiego i wiedzy mitologicznej w ramach Matejkowskiego Festiwalu Nauki i Pasji oraz Ogólnopolskim Konkursie Ministerstwa Edukacji Narodowej „Nakręcenie na czytanie”. Szkoła Podstawowa w Węgrzicach Wielkich zajęła II miejsce w województwie w ramach projektu ekologicznego „Czysta Małopolska”, natomiast Szkoła Podstawowa w Podstolicach zajęła II miejsce w XII Ogólnopolskich Mistrzostwach Szkół w Szachach. Przedszkole Samorządowe w Strumianach wygrało Ogólnopolski Konkurs Literacki „Dobre wychowanie wierszem pisane”. Nauczyciele Przedszkola nr 5 w Wieliczce uzyskali tytuł „Kreatywnego Nauczyciela” w konkursie organizowanym przez Małopolskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli.

Sytuacja edukacyjna w Gminie Wieliczka, mimo stwierdzonych uwag (trzy szkoły podstawowe osiągnęły niską staninę w ramach egzaminu szóstoklasisty – wdrożono w nich program naprawczy, niewystarczająca liczba miejsc w przedszkolach, dwuzmianowość systemu nauki w części szkół podstawowych) świadczy nie tylko o rozumieniu przez samorząd potrzeby działań modernizacyjnych w sferze oświatowej, ale także (a może przede wszystkim) o umiejętności

projektowania polityki lokalnej w taki sposób, by skutecznie i efektywnie odpowiadać na bieżące i strategiczne wyzwania w sferze kreowania kapitału intelektualnego i społecznego miasta. Gmina Wieliczka należy do grona samorządów realizujących wartościowe, efektywne, ponadstandardowe działania w obszarze polityki edukacyjnej. JST realizuje właściwie określone priorytety polityki oświatowej, wskazane na podstawie rzetelnej analizy czynników makrospołecznych, jak i determinantów o charakterze lokalnym i regionalnym. W mieście wypracowano wzorcowy model zarządzania oświatą, oparty o najnowsze osiągnięcia teorii i praktyki zarządzania publicznego umożliwiające m.in. uspołecznienie procesów decyzyjnych w oświacie poprzez współpracę z wieloma partnerami, zarówno zinstytucjonalizowanymi, jak i niezinstytucjonalizowanymi, wdrożenie orientacji systemowej w realizacji polityki edukacyjnej, decentralizację zadań oświatowych, urynkowanie stylu zarządzania oświatą oraz wdrożenie mechanizmów umożliwiających elastyczne kształtowanie aktywności w dziedzinie organizowania i kierowania sferą edukacyjną. W opinii komisji certyfikacyjnej rokuje to dalszą poprawę jakości kształcenia w Gminie. Przywołane powyżej argumenty, potwierdzone oceną punktową przyznaną przez recenzentów, uzasadniają nadanie Gminie Wieliczka certyfikatu „Samorządowy Lider Edukacji” w V edycji Programu.

Dokument, na podstawie recenzji przygotowanych przez Członków Komisji Certyfikacyjnej, sporządził mgr Przemysław Ruta, Sekretarz Programu „Samorządowy Lider Edukacji”.